

I N F O R M A C I J A

o određivanju graničnih prelaza za slučaj mogućih rizika za javno zdravlje u skladu sa Međunarodnim zdravstvenim pravilnikom

Međunarodni zdravstveni pravilnik (2005) je obavezujući pravni dokument Svjetske zdravstvene organizacije (u daljem tekstu: SZO) i 194 države potpisnice, uključujući i sve države članice SZO. Skupština SZO je na zasjedanju 23.maja 2005.godine usvojila Međunarodni zdravstveni pravilnik (u daljem tekstu: MZP) – **Rezolucija WHA58.3**, koji je stupio na snagu 15.juna 2007.godine. Srha i obuhvat MZP je sprječavanje, zaštita, kontrola i obezbjeđivanje mogućnosti reagovanja sistema javnog zdravlja na međunarodno širenje bolesti na načine koji su u skladu sa prijetnjom, a ograničeni su na javno zdravlje, i kojima se izbjegava nepotrebno ometanje toka međunarodnog saobraćaja i trgovine.

Države potpisnice i članice SZO u obavezi su da grade, jačaju i održavaju kapacitete potrebne prema MZP, i da mobilišu neophodne resurse za tu svrhu. Takođe, dužne su da osiguraju razvoj kapaciteta na graničnim prelazima i odrede nadležne organe na svakom određenom graničnom prelazu na svojoj teritoriji. Osim toga, dužne su da dostave SZO, u mjeri u kojoj je to izvodljivo, na zahtjev za potrebe reagovanja na specifičan potencijalni rizik po javno zdravlje, relevantne podatke koji se odnose na izvore infekcije ili kontaminacije, uključujući vektore i rezervoare zaraze na graničnim prelazima, koji bi mogli da dovedu do međunarodnog širenja bolesti.

Cilj koji se želi postići primjenom ovog pravilnika je proaktivno upravljanje rizikom u smislu otkrivanja istog u ranoj fazi, i njegovo zaustavljanje na samom izvoru, prije nego li uopšte dobije šansu da postane prijetnja po međunarodno zdravlje. Svi ključni kapaciteti, uz obuhvat svih potencijalnih opasnosti, primjenjuju se na graničnim prelazima, čime se omogućava efektivna primjena zdravstvenih mjera u cilju sprječavanja međunarodnog širenja zaraznih bolesti. Da bi se minimizovao rizik od međunarodnog širenja bolesti preko putovanja, trgovine i transporta, države članice moraju označiti aerodrome, luke i drumske prelaze na kojima će se razviti kapaciteti propisani MZP.

Države potpisnice i članice SZO vrše procjenu postojećih nacionalnih struktura i resursa kako bi se ispunili minimalni zahtjevi propisani MZP. Na osnovu ove procjene, države razvijaju i sprovode akcione planove da bi obezbijedile da osnovni kapaciteti otkrivanja, procjene, obavještavanja i izvještavanje o događajima funkcionišu na čitavoj teritoriji, kako bi reagovale spremno i djelotvorno na rizike za javno zdravlje i hitne javnozdravstvene slučajeve od međunarodnog značaja.

OSNOVNI NEOPHODNI KAPACITETI ZA ODREĐENE AERODROME, LUKE I KOPNENE PRELAZE

Države potpisnice i članice SZO dužne su da obezbijedi kapacitete koji mogu da obezbijede:

- a) pristup odgovarajućoj medicinskoj usluzi uključujući i dijagnostičke centre smještene tako da omogućuje brzu procjenu stanja i zbrinjavanje bolesnih putnika, i odgovarajućem osoblju, opremi i prostorijama;
- b) pristup opremi i osoblju za transport bolesnih putnika do odgovarajuće zdravstvene ustanove;
- c) osoblje obučeno za inspekciju prevoznih sredstava;
- d) bezbjedno okruženje za putnike koji koriste objekte na graničnom prelazu, uključujući dovoljne zalihe pijaće vode, objekte za ishranu, objekte za catering na letovima, javna kupatila, servise za odlaganje čvrstog i tečnog otpadnog materijala i druga potencijalno rizična područja, putem odgovarajućih programa provjere, i
- e) protokol i osoblje obučeno za poslove kontrole vektora i rezervoara u okolini graničnih prelaza.

Crna Gora, kao članica SZO ima međunarodnopravnu obavezu da obezbijedi pretpostavke za nesmetanu realizaciju obaveza koje proizilaze iz ovog međunarodnog dokumenta, čime doprinosi postizanju maksimalne javno-zdravstvene sigurnosti na globalnom nivou. Crna Gora ima uspostavljen pravni okvir, odnosno zakone za nominaciju graničnih prelaza u skladu sa MZP: Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službeni list CG", br. 12/18, 64/20 i 59/21), Zakon o graničnoj kontroli ("Službeni list CG", br. 72/09, 20/11), Zakon o strancima ("Službeni list CG", br. 12/18 i 3/19), Zakon o međunarodnoj privremenoj zaštiti stranaca ("Službeni list CG", br. 2/17 i 3/19).

Oblast koja je uređena MZP nalazi se u poglavlju 28. Zaštita potrošača i zdravlja i u skladu sa procesom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, od 2013.godine Crna Gora je u obavezi da prenese u svoje nacionalno zakonodavstvo Odluku broj 1012/2013/EU o ozbiljnim prekograničnim prijetnjama zdravlju koja između ostalog uključuje realizaciju aktivnosti propisanih MZP, a što je urađeno donošenjem Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službeni list CG", br. 12/18, 64/20 i 59/21).

Implementacija MZP je obaveza i dužnost nacionalnog organa u oblasti javnog zdravlja, koji ima obavezu da pripremi mjesta ulaska u zemlju (**Point of Entry-PoE**) prema uslovima propisanim pravilnikom za slučaj mogućih rizika za javno zdravlje.

Kako je jedan od najvažnijih ciljeva u implementaciji MZP nominovanje i razvijanje kapaciteta graničnih prelaza po uslovima propisanim MZP, uz podršku SZO u Podgorici je 2016.godine realizovana ekspertska posjeta procjene kapaciteta Aerodroma Podgorica g-dina Hansa U.Aebersolda, Savezno ministarstvo za živornu sredinu, saobraćaj, energetiku i komunikacije (DETEC), Savezna agencija za civilnu vazduhoplovstvo (FOCA), Odjeljenje za politiku i strategiju vazduhoplovstva Švajcarska. Tada je utvrđeno da Aerodrom Podgorica može da se nominuje u skladu sa zahtjevima MZP, i da je neophodno nominaciju prosljediti SZO, nakon čega bi se obavila verifikacija od strane SZO. Zbog veličine Crne Gore, ograničenih resursa, broja putnika u međunarodnom vazdušnom saobraćaju i postojeće infrastrukture, aerodrom Pogorica ispunjava neophodne uslove MZP da se odredi kao posebno određeno mjesto (**Point of Entry -PoE**) ulaska u zemlju za putnike u međunarodnom vazdušnom saobraćaju u Crnoj Gori. Pripremljenost za vanredne situacije u oblasti javnog zdravlja i prostorije za pregled i liječenje putnika u vanrednim situacijama takođe postoje i spremne su.

Postoji adekvatna infrastruktura za intervencije u vanrednim situacijama u oblasti javnog zdravlja. Oprema za medicinske tretmane je spremna za upotrebu za dovoljno veliki broj pacijenata. Postoje uslovi za brz pristup opremi i osoblju za transport bolesnih putnika do odgovarajuće zdravstvene ustanove.

Kada je u pitanju međunarodni pomorski saobraćaj, procijenjeno je da „Luka Bar“ u Baru i „Luka Kotor“ u Kotoru, kao granični prelazi u lučkom pomorskom saobraćaju ispunjavaju uslove u skladu sa MZP da se nominuju za posebno određeno mjesto (**Point of Entry -PoE**) ulaska u Crnu Goru za putnike u međunarodnom pomorskom saobraćaju u Crnoj Gori. Na ovim graničnim prelazima postoji adekvatna infrastruktura za intervencije u vanrednim situacijama u oblasti javnog zdravlja. Raspoložu sa kapacitetima koji mogu da obezbijede pristup odgovarajućoj medicinskoj usluzi uključujući dijagnostičke centre smještene tako da omoguće brzu procjenu stanja i zbrinjavanja bolesnika i putnika, odgovarajuće osoblje, oprema i prostorije. Isti ispunjavaju uslove za brzo reagovanje na događaje koji predstavljaju vanredni javnozdravstveni događaj od međunarodnog značaja. Moguće je obezbijediti odgovarajući prostor, odvojen od ostalih putnika, da bi se obavio razgovor sa sumnjivim ili zaraženim licima, i brzo preduzele neophodne mjere za izolaciju, odnosno karantin za sumnjive putnike u objekte koji su udaljeni od graničnog prelaza.

Granični prelaz „Debeli brijeg“ u drumskom saobraćaju ispunjava neophodne uslove u skladu sa zahtjevima MZP da se nominuje kao posebno mjesto ulaska u Crnu Goru (**Point of Entry-PoE**) za putnike u međunarodnom drumskom saobraćaju. Ovaj granični prelaz raspolaže odgovarajućom infrastrukturom za adekvatnu kontrolu pri ulasku putnika u zemlju. Postoji adekvatna infrastruktura za intervencije u vanrednim situacijama u oblasti javnog zdravlja. Raspoložu kapacitetima koji mogu da obezbijede pristup odgovarajućoj medicinskoj usluzi uključujući dijagnostičke centre smještene tako da omoguće brzu procjenu stanja i zbrinjavanja bolesnika i putnika, odgovarajuće osoblje, opremu i prostorije. Isti ispunjava uslove za brzo reagovanje na događaje koji predstavljaju vanredni javnozdravstveni događaj od međunarodnog značaja. Moguće je obezbijediti odgovarajući prostor, odvojen od ostalih putnika, da bi se obavio razgovor sa sumnjivim ili zaraženim licima, i brzo preduzele neophodne mjere za izolaciju, odnosno karantin za sumnjive putnike u objekte koji su udaljeni od graničnog prelaza.

Ministarstvo zdravlja će u skladu sa planom svojih aktivnosti u intersektorskoj saradnji, a na osnovu preporuka sadržanih u izvještaju Zajedničke eksterne evaluacije (Joint external evaluation) održane od 27.05-31.05.2019. godine, donijeti do kraja tekuće godine Akcioni plan, kojim će bliže definisati aktivnosti na stvaranju uslova i za druge granične prelaze. Akcionim planom će se obuhvatiti preporuke od strane eksperta Svjetske zdravstvene organizacije koje su sadržane u izvještaju Zajedničke eksterne evualicije (ZEE) dobijene tokom trajanja evaluacije sa svim neophodnim aktivnostima koje je potrebno sprovesti u cilju jačanja kapaciteta Crne Gore u skladu sa zahtjevima Međunarodnog zdravstvenog pravilnika.

Navedeni granični prelazi u međunarodnom vazdušnom, pomorskom i drumskom saobraćaju su uređeni i opremljeni tako da omogućavaju bezbjedno obavljanje granične kontrole, kako u redovnim tako i u vanrednim situacijama saglasno međunarodnim standardima i uslovima, i ispunjavaju neophodne uslove koji su definisani MZP, za brzo reagovanje u situacijama od javnozdravstvenog značaja.